

Go diragala eng fa Taelo ya Tshireletso e tlolewa?

Fa Molatofadiwa a tlole Taelo ya Tshireletso ka go boeletsa tshotlo ya mo mmele kgotsa tshotlo ka mafoko mo go wena ka mokgwa o o tlhalositsweng kwa tshimologong ya bukana e, o ka faela ngongorego kwa seteiseneng sa maphodisa le go neela Thebolelotshwaro kwa lephodiseng le le tla tshwarang Molatofadiwa.

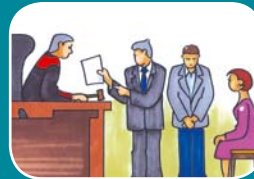

Fa Molatofadiwa a tshwerwe, o tla lebagana le ditatofatso tsa bosenyi le go sekisiwa kwa Kgotleng ya Bosenyi malebana le go tlole Taelo ya Tshireletso.

Gakologelwa, gore fa Kgotla e fitlhela gore **Thebolelotshwaro e dirisiwa go utlwisa botlhoko** (gore Molatofadiwa a tshwarwe kwa ntle ga lebaka le le utlwagalang), **o ka otlhaiwa** go ya ka Molao. Molatofadiwa o tla tlhagelela fa pele ga Kgotla ya Bosenyi go sekisiwa ka fa tlase ga Ditatofatso tsa Bosenyi malebana le go tlole dikaelo tsa Taelo ya Tshireletso tse a di neetsweng.

A Ditatofatso tsa Bosenyi di ka gogelwa morago?

Fa Molatofadiwa a tshwaretse go tlole Taelo ya Tshireletso, Mokopi ga a tskwanela go swetsa ka go gogela ditatofatso morago. Motšhotšhisimogolo wa setšhaba o na le thata ya go gogela ditatofatso morago.

A nka beela Taelo kwa thoko?

O ka dira kopo ya go beela Taelo kwa thoko nako nngwe le nngwe. Ke thata ya Magiseterata go beela Taelo kwa thoko kgotsa go se e beele kwa thoko. Se, se tla kaya gore Taelo ya Tshireletso e tla phimolwa.

Go botlhokwa go ela tlhoko gore kwa Kgotleng ya Molao, ke tshwetso ya bofelo ya Magiseterata malebana le gore Taelo ya Tshireletso e ka beelwa kwa thoko kgotsa ya se beelwe kwa thoko.

Fa o batla tshedimosetso e nngwe gape, tsweetswee ikgolaganye le tse di latelang:

Lefapha la Bosiamisi le Tlhabololo ya Molaotheo
Bokaedi jo bogolo: Tlhabololo ya Ditshwanelo tsa ditlhopho tse di tlalelong

Mogala: (012) 315 1856/4

Fekese: (012) 315 1851

www.justice.gov.za

FEDISA NTWA YA KA MO LAPENG

Se o tshwanetseng go se itse!

Fedisa Ntwa ya ka mo Lapeng!

Molao 116 wa Ntwa ya ka mo Lapeng wa 1998 o letlelela motswasetlhabelo wa tshotlo ya ka mo lapeng kgotsa wa ntwa ya ka mo lapeng go **bona Taelo ya Tshireletso** mo Kgotleng ya Magiseterata kgatllhanong le motho yo o **tlholang tshotlo**. Maikaelelo a Kaedi e a mabapi le go **neela motswasetlhabelo tshedimosetso** e a e tlhokang go tliša kopo ya Taelo ya Tshireletso go ya ka Molao wa Ntwa ya ka mo Lapeng. **Banna le basadi ba ka nna molato** wa Ntwa ya ka mo Lapeng, gape ba ka nna batswasetlhabelo ba Ntwa ya ka mo Lapeng. Malebana le Kaedi e, re tlhagisitse **ntwa kgatllhanong le basadi** ka e le yona **e ka gale e itemogelwang**.

Go dira kopo ya Taolo ya Tshireletso

1. Mongongoregi mongwe le mongwe a ka dira kopo ya taolo ya tshireletso ka mokgwa o o beilweng kwa kgotla.
2. Kopo e ka tlišwa gape ke motho mongwe le mongwe le batho ba ba tļa thusang mongongoregi sk. Modirediloago kgotsa Morutabana.
3. Mmotlana mongwe le mongwe kgotsa motho mongwe le mongwe yo o mo boemong jwa mmotlana, a ka dira kopo ya taolo ya tshireletso.
4. Kopo e ka utlwelelwa mo khamereng mme mongongoregi/molatofadiwa a ka letlelewa go tļa le batho ba ba sa feteng tharo b aba tlileng go mo tshegetsca.
5. Taolo ya tshireletso e nna mo molaong botshelo bothe gape e diragadiwa Repaboliki yotlhe.

Ke mang yo o ka batlang tshireletso kgatllhanong le ena?

1. motho yo o nyalaneng le ena, ka molao kgotsa ka setso,
2. molekane wa gago (wa bong jo bo tshwanang le jwa gago kgotsa wa bong jo bo farologaneng le jwa gago) yo o nnang le wena kgotsa yo o neng a nna le wena le fa lo ne lo sa nyalana kgotsa lo sa kgone go nyalana (fa, sekao, mongwe wa lona a setse a nyalane le mongwe),
3. motsadi yo mongwe wa ngwana wa gago kgotsa batho ba o kopanetseng tlhokomelo ya ngwana le bona,
4. batho ba ba amanang le wena ka madi, ka nyalo kgotsa ka kamogelo,
5. motho yo o neng wa kopanela kamano ya tshepiso ya lenyalo le ena, ya ka gale kgotsa ya kopano, go akaretsa kamano e e leng teng kgotsa e e tlhalogangwang ya lorato, ya maikutlo kgotsa ya thobalano ya sebaka sengwe le sengwe,
6. motho yo o kopanelang bonno bo le bongwe le ena kgotsa yo o sa tswang fa gautshwane go kopanela bonno bo le bongwe le ena.

DINOMORO TSE DI BOTLHOKWA

People Opposing Women Abuse (POWA)	011 642 4345
South African Human Rights Commission	011 484 8300
LIFELINE	011 728 1347 /0860 322 322
Commission for Gender Equality (CGE)	011 403 7182
Independent Complaints Directorate (ICD)	012 320 0431
South African Police Service (SAPS)	10111
Stop Women Abuse	0800 150 150
Childline	011 938 8745
FAMSA National	011 728 1347

Kgetsi e ka sekegiwa go reediwa ka letlha le lengwe la kgotla. Tlelereke ya Kgotla e tļa go thusa kgotsa ya go kaela go mongwe yo o tļa go thusang ka go rulaganngwa ga karabo.

Ka letlha la theetso, Magiseterata o tļa leka go tsaya tshwetso a ikaegile ka Diafidafiti tse batsadi ka bobedi ba di faetseng. Magiseterata a ka botsa mongwe wa lona kgotsa a lo botsa ka bobedi malebana le tlhaloso ya dintlha tse di rileng. Magiseterata a ka swetsa ka go tlhomamisa Taelo, a beela kwa thoko Taelo kgotsa a laela gore bosupi jwa molomo bo reediwe.

Fa Molatofadiwa a retelelwa ke go tlhagelela fa pele ga Theetso ya Molao e bile o na le bosupi jwa gore Taelo ya Tshireletso o ne a e neelwa (Poelo ya Tirelo), Magiseterata o tļa tlhomamisa taelo.

Fa Magiseterata a kgotsofetse gore Afidafiti e e rulagantsweng ke mokopi e tlhomamisa ka botlalo fa tshotlo e diragetse, Magiseterata o tļa tlhomamisa Taelo ya Tshireletso.

A go tļa nna le Teko?

Fa Magiseterata a sa kgone go tsaya tshwetso kwa theetsong ka ntlha ya dithulano tsa ntlha magareng ga kang ya gago le ya Molatofadiwa, sk. fa go na le kganetsano mo tshedimosetsong e e neetsweng ke batsadi ka bobedi, Magiseterata o tļa sekega kgetsi malebana le Teko.

Kwa Tekong, batsadi ka bobedi ba tļa kopiwa go neelana ka bosupi ka fa tlase ga maikano le go botsolodiwa ke motho yo mongwe. Batsadi ka bobedi ba tļa kgona go bitsa dipaki le go tlhagisa bosupi jo bongwe jo ba nang le bona go netefatsa kgetsi ya bona, sekao, disetifikeiti tsa boitekanelo, direkoto tsa bookelo, ditshwantsho, ditokomane, jj.

Gakologelwa gore go ya ka Molao, Lephodisa le tshwanetse go go thusa ka mokgwa mongwe le mongwe o o tlhagelelang mo Taelong ya Kgotla, sekao ka go tsewa ga dilwana tsa sebele, lekwaloitshupo la gago, dibuka tsa bana kgotsa diaparao, jj. Fa o bona gore Lephodisa ga le na thuso e bile le gana go nna le firisanommogo go ya ka Taelo, o ka bega kwa Bokaeding jo bo Ikemetseng jwa Dingongorego.

Gape ela tlhoko gore **ga se tiro ya Lephodisa** go go thusa ka go **tlosa fenišara, dikhomphiutara, dijana, jj.**

Letlha la Poelo ke eng?

Letlha la poelo ke letlha le le rebotsweng go neela Kgotla tšhono go reetsa Molatofadiwa pele Taelo ya Tshireletso e tlhomamisiwa.

Go diragala eng ka letlha la Poelo?

Fa pele ga Mokopi, Molatofadiwa o na le tšhono go tlhagisa letlhakore la gagwe la kgang fa pele ga Magiseterata. Molatofadiwa o tla faela Afidafiti e e ganetsang kgotsa a kopa tšhono ya go faela Afidafiti e e ganetsang. Dipampiri tse di tla neelwa wena. O tla neelwa tšhono go faela karabo.

A Molatofadiwa o tla tshwarwa ka Taelo ya Tshireletso?

Molatofadiwa a ka se tshwarwe ka neelo ya Taelo ya Tshireletso. Ke fela ka tlolo ya dikaelo tsa taelo mo Molatofadiwa a ka tshwarwang.

Tlolo ya Kgotla ke eng?

Ke fa Molatofadiwa yo o tlotseng Taelo, a reteletswe ke go tlhagelela fa pele ga Kgotla ya Bosenyi go arabela ditatofatso tse di bewang kgatlhananong le ena.

Tlolo ya Taelo ya Tshireletso ke eng?

Se, ke fa molatofadiwa a retelelwa go obamela dikaelo tsa Taelo, ka mafoko a mangwe o boeletsa maitsholo a tshotlo a, go ya ka Taelo ya Tshireletso e e neetsweng, a thibetsweng go a boeletsa.

Ntwa ya ka mo Lapeng ke eng?

- tshotlo ya mo mmele

- tlhaselo

- tshotlo ka thobalano

- go tsema kgotsa go goroga mo thotong kwa ntle ga tetla, kwa o sa kopaneleng bonno bo le bongwe

- tshotlo ka mafoko

- tshenyho ya thoto kgotsa ya dilwana tse dingwe tsa sebele

- tshotlo ka tshomarelo

- maitsholo a mangwe a taolo kgotsa a tshotlo a gago a a tlholang kotsi kgotsa a a ka tlholang kotsi mo pabalesegong ya gago, mo boitekanelong jwa gago kgotsa mo bothong jwa gago kgotsa mo lapeng la gago.

- go tshosetsa

Banna le basadi ba ka nna molato wa Ntwa ya ka mo Lapeng, gape ba ka nna batswasetlhabelo ba Ntwa ya ka mo Lapeng.

Ke eng se ke tshwanetseng go se dira?

Fa o akanya o le motswasetlhabelo wa mofuta mongwe le mongwe wa ntwā ya ka mo lapeng jaaka go kailwe fa godimo, etela Kgōtla ya selegae ya Magiseterata mme o kope thuso mabapi le go dira kopo ya Taelo ya Tshireletso. Tlelereke ya Kgōtla e tla go thusa go tlatsa diforomo tse di bothokwa le go go isa kwa go Magiseterata yo o tla tlhomamisang go rebola Taelo kgotsa go se e rebole. Dintlha tsa barebodi ba ditirelo ba ba ka neelanang ka kgakololo le go go thusa mo ntlheng e, di tlhagelela kwa tshimologong ya Kaedi e.

Gakologelwa gore mo dintlheng tsa tshoganyetso, tirelo e teng diura di le 24 ka letsatsi.

Tlelereke ya Kgōtla e tla go thusa go tlatsa diforomo tse di bothokwa le go go isa kwa go Magiseterata.

Ke Kgōtla efe e ke tshwanetseng go e etela?

Etela Kgōtla e e fa gaufi le kwa o n nang kwa teng kgotsa e e fa gaufi le kwa o dirang kwa teng. Fa o ne wa pateletsega go tswa mo bonnong jwa gago ka ntšha ya ntwa mme o nna kwa lefelong le lengwe nakwana, o ka nna wa etela Kgōtla e e fa gaufi le bonno jwa gago jwa nakwana.

Afidafiti ke eng?

Afidafiti ke seteitemente se se diriwang ka fa tlase ga maikano. Se, se raya gore motho yo o dirang seteitemente o ikanne go bua nnete gape o a itse gore o tla otlhaiwa fa go ka fitlhelwa gore diteng (kgotsa dikarolo) tsa afidafiti ga se nnete. Ke tlolomolao mo Kgōtleng ya Molao go dira seteitemente se se fosagetseng.

Ke eng se Taelo ya Tshireletso ya nakwana e tla se tlhagisang?

- Taelo ya Tshireletso ya nakwana e tla kopa Molatofadiwa (motho yo o tlholang tshotlo) gore a se ke a go sotla ka mokgwa o o tlhagisiwang mo Afidafiting ya gago.
- Molatofadiwa a ka laelwa gore a se ke a go sotla mo mmeleng kgotsa ka mafoko kgotsa bana.
- Mo dikgetsing tse di masisi, Magiseterata a ka bona go le maleba go laela Molatofadiwa go tswa ka mo ntlong e e kopanetsweng kgotsa go mmeela maparego mo dikarolong tse di rileng tsa bonno jo bo kopanetsweng.
- Fa bana e le batswasetlhabelo ba tshotlo, Kgōtla e ka laela gore Molatofadiwa ga a na kgolagano le bana kgotsa o na le kgolagano e e lekanyeditsweng le bana.
- Kgōtla e ka tlhagisa taelo mabapi le thuso ya ka bonako ya tšhelete. Se, se raya gore fa o batla go lopa tuelo ya ditshenyegelo tsa boitekanelo kgotsa ditshenyegelo tsa bonno jo bongwe jo bo tlhodilweng ka tlhamalalo ke tshotlo, o tshwanetse go tlhagisa sesupo sa ditshenyegelo tse di tlhageletseng mme o kope Kgōtla go sekaseka kopo e.
- Kgōtla e ka laela maphodisa go tsaya tlhobolo ya Molatofadiwa fa a tshoseditse go go bolaya.

Go tlotla ka botlalo boleng jwa tshotlo eo e o e itemogelang. Kgōtla e **ikaega ka Afidafiti e o e dirang fa o dira kopo ya gago**. Ka jalo, o tshwanetse go tlamela Kgōtla ka tshedimosetso yotlhe e e maleba mo Afidafiting ya gago, sekao, dintlha tsa ditiragalo tsa tshotlo, le tlha le lefelo le boleng jwa tiragalo ya bofelo.

Ga o a tshwanela go lopa tuelo ya tšhelete ya Tlamelo kwa Kgōtleng ya Ntwa ya ka mo Lapeng. Se, se tshwanetse go diriwa **kwa Kgōtla ya Tlamelo**.

Ke eng se ke tshwanetseng go se dira ka Taelo ya Tshireletso ya nakwana?

Taelo ya Tshireletso ya nakwana e tshwanetse go neelwa Molatofadiwa (motho yo o tlholang tshotlo) ka bonako. Ga o a tshwanela go neela Molatofadiwa Taelo ka bowena ka se, se ka se supe tirelo e e siameng. Ka mafoko a mangwe, go neelwa ga Taelo ya Tshireletso ya nakwana ke maikarabelo a mongwe yo o dirang tiro ya semmuso sk. Lephodisa/Šerifi/ tlelereke ya kgōtla.

O tshwanetse go isa Taelo ya Tshireletso ya nakwana kwa Kantorong ya Šerifi kgotsa kwa seteišeneng sa maphodisa se se fa gaufi le aterese ya bonno ya molatofadiwa kgotsa ya tiro. Kwa seteišeneng sa maphodisa, **tweetswee gakologelwa go kwala leina le/ kgotsa nomoro ya betšhe ya lephodisa le o le neelang Taelo**. Se, se go kgontsha go batlisisa Taelo ka motsi o mongwe bonolo. Bontsi jwa diteišene tsa maphodisa di na le Motlhankedi yo o thapilweng go dira ka dintlha tsa ntwa ya ka mo lapeng.

Rulaganya le Lephodisa go tsaya Poelo ya Tirelo (Sesupo sa Tirelo). Se, se supa fa Taelo ya Tshireletso ya nakwana e neetswe Molatofadiwa le gore o e amogetse ka sebele. O se ke wa rulaganya gore lephodisa le gorose kgotsa le pose Poelo ya Tirelo ka tlhamalalo kwa Kgōtla ka se, ka gale se le bonya thata e bile ga e goroge kwa Kgōtla pele ga le tlha la poelo.

